

**DIE UITVOERING VAN
BAROKKLAWERBORDWERKE OP DIE KLAVIER**

W.G. DE VILLIERS B.Mus UVLM

**Skripsie voorgelê ter gedeeltelike nakoming van die vereistes vir die graad
Magister Musicae in Musiekuitvoering aan die Noordwes-Universiteit**

Studieleier: Prof. D. Kruger

2007

Potchefstroomkampus

Abstract

The performance of Baroque keyboard works on the piano

When Baroque keyboard works are performed on the piano, some pianists try to imitate the sound of the harpsichord and clavichord. Others try to avoid this by applying performance practices of the Romantic period to Baroque keyboard works, for the sake of musical expression. The aim of this study is to determine which alterations can be made to the performance of Baroque keyboard works on the piano to ensure a musically expressive, yet stylistically acceptable result.

The following aspects are investigated:

- The production and quality of sound, as well as technique of playing at the harpsichord, clavichord and piano. The possibilities of musical expression at these instruments are also compared.
- The manner of accomplishing musical expression within a Baroque keyboard work, in terms of appropriate tempo, dynamics and articulation.
- The extent to which the sound qualities of the piano can be utilised when performing Baroque keyboard works on the piano.

This study proves that the alterations made to the performance of Baroque keyboard works on the piano can be of such nature that the unique sound possibilities of the piano are utilised, but that the performance still corresponds to Baroque performance practice.

Key terms: Baroque performance practice, Baroque keyboard works, musical expression, harpsichord, clavichord, piano.

Sleuteltermen: Barokuitvoeringspraktijk, Barokklawerbordwerke, muzikale uitdrukking, klavesimbel, klavichord, klavier.

Bedankings

Hiermee spreek ek graag my opregte dank teenoor die volgende persone uit:

- Prof. Daleen Kruger, vir haar waardevolle insig en raad as studieleier.
- Die personeel van die Musiekbiblioteek, me. Elmarie Maree en me. Janie Lamprecht, vir hulp met die opspoor van tersaaklike inligting.
- My broer, Dawid, vir die tegniese versorging van die skripsie.
- My ouers, vir hul ondersteuning en aanmoediging, asook my pa, Jan de Villiers, vir die taalversorging.

Bo alles, ons Skepper, wat my met krag en gesondheid geseën het om hierdie studie deur te voer.

Inhoudsopgawe

Hoofstuk 1: Inleiding

1.1 Probleemstelling	1
1.2 Doelstellings	3
1.2.1 Algemene doelstelling	3
1.2.2 Spesifieke doelwitte	3
1.3 Sentrale teoretiese argument	4
1.4 Begrensing	4
1.5 Sleutelterme	4

Hoofstuk 2: Die eienskappe van die klavesimbel, klavichord en klavier

2.1 Die eienskappe van die klavesimbel	5
2.1.1 Klankproduksie by die klavesimbel	5
2.1.2 Klankeienskappe van die klavesimbel	7
2.1.3 Speeltegnieke by die klavesimbel	8
2.1.4 Uitdrukking op die klavesimbel	8
2.2 Die eienskappe van die klavichord	10
2.2.1 Klankproduksie by die klavichord	10
2.2.2 Klankeienskappe van die klavichord	11
2.2.3 Speeltegnieke by die klavichord	12
2.2.4 Buitengewone effekte ten opsigte van uitdrukking op die klavichord	12
2.3 Die eienskappe van die klavier	13
2.3.1 Klankproduksie by die klavier	13
2.3.2 Klankeienskappe van die klavier	15

2.3.3 Speeltegnieke by die klavier	16
2.3.4 Uitdrukking op die klavier	17
2.4 Gevolgtrekking	19
Hoofstuk 3: Musikale uitdrukking by Barokklawerbordwerke	
3.1 Uitdrukking in musiek	20
3.2 Interpretasie van die genoteerde teks	20
3.3. Middele van musikale uitdrukking	21
3.3.1 Bepaling van die tempo van 'n Barokklawerbordwerk	21
3.3.1.1 Tempo-aanduidings by Barokklawerbordwerke	22
3.3.1.2 Die tydmaatteken van die werk	23
3.3.1.3 Die nootwaardes binne die werk	26
3.3.1.4 Danstipes	31
3.3.2 Bepaling van die dinamiek van 'n Barokklawerbordwerk	32
3.3.2.1 Strukturele dinamiek in Barokklawerbordwerke	33
3.3.2.2 Infleksionele dinamiek in Barokklawerbordwerke	34
3.3.2.3 Die tempo van 'n werk se invloed op dinamiek	35
3.3.3 Bepaling van die artikulasie binne 'n Barokklawerbordwerk	36
3.3.3.1 Die effek van artikulasie	37
3.3.3.2 Riglyne ten opsigte van artikulasie	39
3.3.3.2.1 Intervalle	39
3.3.3.2.2 Harmonieë	40
3.3.3.2.3 Polsslae	40
3.4 Gevolgtrekking	43

Hoofstuk 4: Benutting van die klankeienskappe van die klavier	
4.1 Titels van werke wat op 'n spesifieke instrument dui	44
4.2 Bepaling van die geskikte instrument vir 'n Barokklawerbordwerk	45
4.3 Benutting van die klavier se dinamiese omvang	46
4.3.1 Die dinamiese omvang by 'n klavichordwerk	46
4.3.2 Die dinamiese omvang by 'n klavesimbelwerk	47
4.3.3 Nabootsing van die klavesimbel se registers op die klavier	49
4.4 Benutting van die klavier se pedale	52
4.4.1 Benutting van die demperpedaal	52
4.4.1.1 Gebruik van die demperpedaal vir <i>legato</i> -spel	52
4.4.1.2 Gebruik van die demperpedaal vir die verryking van toonkleur	54
4.4.2 Benutting van die <i>una corda</i> -pedaal	56
4.4.3 Benutting van die <i>sostenuto</i> -pedaal	56
4.5 Artikulasie, frasiering en versierings in Barokklawerbordwerke op die klavier	58
4.5.1 Artikulasie	58
4.5.2 Frasiering	59
4.5.2.1 Opslagmate en sinkope	60
4.5.2.2 Sugmotiewe	61
4.5.3 Versierings	61
4.6 Gevolgtrekking	63
Hoofstuk 5: Samevatting	64
Bronnelys	67

Hoofstuk 1

Inleiding

1.1 Probleemstelling

Sedert die vroeë negentiende eeu het uitvoerders Barokwerke herontdek. Tog het hulle meestal geen poging aangewend om met die uitvoering van die werke 'n ooreenkoms met Barokuitvoeringspraktyk te bereik nie (Haskell, 1996:15). Terselfdertyd was daar vir die uitvoering van Barokklawerbordwerke 'n oplewing in die vervaardiging van klavesimbels en klavichords. Sommige van dié instrumente is volgens die formaat van instrumente wat in die Baroktydperk gebruik is, gebou, maar die meeste ander het bykomstighede gehad wat vir hulle nadele moes kompenseer (Haskell, 1996:24). Dit was eers teen die begin van die twintigste eeu dat uitvoerders die stilisties aanvaarbare uitvoering van Barokklawerbordwerke begin oorweeg het (Haskell, 1996:175).

Tans het pianiste verskeie uiteenlopende menings oor die stilisties aanvaarbare uitvoering van Barokklawerbordwerke op die klavier. Sommige probeer om die klankresultate wat op die klavesimbel en klavichord verkry kan word, na te boots en andere probeer om dit juis te vermy (Bodky, 1960:1). Selfs musikoloë kan nie tot 'n vergelyk kom oor watter menings die stilisties aanvaarbare uitvoering van Barokklawerbordwerke op die klavier sal verseker nie (Sherman, 2000:1).

Die doel by die uitvoering van 'n komposisie is om dit in terme van musikale uitdrukking te benader ten einde 'n oortuigende uitvoering te verseker (Cyr, 1992:23). Sedert die Klassieke en Romantiese tydperke het pianiste ter wille van musikale uitdrukking uitvoeringspraktyke van hierdie tydperke by die uitvoering van Barokklawerbordwerke begin gebruik (Bodky, 1960:14). Sommige hedendaagse pianiste het ook dikwels die gewoonte om Barokklawerbordwerke te verromantiseer.

Musiek wat volgens die uitvoeringspraktyke van die tydperk waarin dit gekomponeer is, uitgevoer word, sal musikaal uitdrukkingvol en betekenisvol wees. Vanuit hierdie standpunt het die oorspronklike instrumente waarop die werke uitgevoer is, 'n

